

TERMINOLOŠKI KOTIČEK: **Kratice**

Ivan Kanič

V *Delovnem gradivu VIII za Bibliotekarski terminološki slovar* (2005), ki obsega v času pisanja tega prispevka že nekaj čez 5000 gesel z razlagami, pomensko analizo in ustreznimi povezavami na sopomenke, protipomenke ali pomensko sorodna poimenovanja, predstavljajo izbrana in tako obdelana gesla bibliotekarske termine, ki se v tej stroki uporabljajo danes, nekatere pomembnejše zastarele izraze, udomačene žargonske izraze pa tudi splošno rabljene krajšave, ki se pojavljajo v govorjenem in pisanem strokovnem jeziku. *Krajšave* so vsa okrajšana poimenovanja, to so *okrajšave* (npr. loč. pag.), *kratice* (npr. CTK, ZBDS) in tudi *simboli* (npr. @, #, ::). V zadnjem prispevku so bile predstavljene okrajšave¹, tokrat bodo predmet Terminološkega kotička doslej obdelane kratice.

Poleg navadnih besed in besednih zvez ima tudi bibliotekarska terminologija čedalje več kratičnih in simbolnih poimenovanj, domačih in prevzetih (npr. ZBDS, ::). *Kratice* so besede, nastale iz sklopljenih krnov večbesedne zveze, npr. AIK [aiká] iz začetnic *abecedni imenski katalog*. Začetne črke oziroma krne pišemo z velikimi črkami in jih sestavljamo v kratico brez pike. Kratice beremo kot druge besede (npr. NUK [núk]) ali pa kot črkovane kratice, ki so navadno iz samih začetnic in jih beremo z imeni črk (npr. CTK [ceteká]), samo izjemoma s tujimi imeni črk (npr. OCLC [oceelcé in oussielsí]), čemur pa se *Gradivo za Bibliotekarski terminološki slovar* izogiba.

Pri nečrkovalno branih in govorjenih kraticah se sčasoma lahko izgubi občutek za kratičnost in kratice prehajajo med navadno besedje in se potem tudi tako pišejo (npr. cederom), govorimo o kratičnem poimenovanju. Z velikimi črkami pisana kratična imena lahko prehajajo med navadna lastna ali občna imena in se takrat temu primerno izgovarjajo in pišejo, tj. samo z veliko začetnico, če so lastna, pogosto uporabljamo obe obliki (npr. IFLA in Ifla, NUK in Nuk ipd.).

Zloženke, v katerih je prva sestavina kratica, pišemo z vezajem (npr. MARC-format, CD-plošča, COM-katalog), sopomenke v obrnjeni obliki pa brez vezaja (npr. format MARC, plošča CD-ROM).

1 Kanič, I.: *Terminološki kotiček: Okrajšave*. *Knjižnica* 49 (2005) 1-2, stran 305-312 (dostopno tudi na naslovu <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K0512/kanic.pdf>)

Kratice se navadno uvrščajo v določen spol in ustrezno sklanjatev, načeloma v prvo moško, razen če se končujejo na nenaglašeni samoglasnik –a (npr. ODK m, IFLA ž). V Selovnem gradivu VIII za Bibliotekarski terminološki slovar so v zaglavju gesla ustrezni slovnični označevalniki za spol in sklanjatev. Kratice, ki se ne sklanjajo, imajo namesto končnice oznako za nesklonljivost (–) (npr. ADD, N).

Končnice kratičnih imen pišemo z malimi črkami in z vezajem, če se kratično ime končuje na soglasnik (npr. CTK CTK-ja, IZUM IZUM-a, NUK NUK-a ipd.); kadar se kot sklonilo obravnava zadnji samoglasnik kratičnega imena, pišemo končnico z veliko (npr. ALA ALE, IFLA IFLE, LISA LISE ipd.). Taka imena rajši sklanjamo v navadni pisni obliki lastnih imen (npr. Ifla, Ifle ipd.) (Slovenski pravopis, 2001).

V Delovnem gradivu VIII za Bibliotekarski terminološki slovar ima 170 gesel vrednostni kvalifikator *krat.* (kratica), kar predstavlja 3,4% doslej zbranega in obdelanega slovarskega gradiva. Posamezne kratice so v slovarju predstavljene kot samostojno geslo z izpisano navedbo pomena okrajšave v oklepaju in z navedbo jezika, iz katerega izhaja, če kratica ni slovenska.

Kratice praviloma nimajo razlage in samo usmerjajo uporabnika na geslo v razvezani obliki (npr. CTK gl. Centralna tehniška knjižnica), tudi kratice v tujih jezikih usmerjajo na slovensko geslo v razvezani obliki, v oklepaju pa je navedena tudi razvezana oblika v izvirnem jeziku (npr. RAK (nem. Regelung für die alphabetische Katalogisierung) gl. Nemška katalogizacijska pravila). Izjema so kratice, praviloma v tujem jeziku, za katere slovenskega poimenovanja ne uporabljamo oziroma ne obstaja; tem sledi tudi razlaga (npr. AAD, ADD, DDD, ASCII, COM, COMARC-format, DBMS, MARC-format, OAI, UKMARC-format, UNIMARC-format, USMARC-format), to velja tudi za imena, ki jih ne prevajamo (npr. LISA, MESH, OCLC) in poimenovanja nekaterih nosilcev zapisov (npr. CD, CD-R, CD-ROM, CD-RW, DVD, DVD-R, DVD-RW, LP-plošča). Razlago imajo tudi slovenske oznake za leposlovje (C, P, M, L) in oznake za način pridobitve gradiva (D, N, O, Z).

Dvo- in večzložne črkovalno brane in govorjene kratice se naglašujejo navadno samo na zadnjem zlogu (npr. AIK [aiká], ISBD(CR) [iesbedećeér], LCSH [elceeshá]). Naglašanje na dveh zlogih zasledimo le pri zloženkah (npr. LP-plošča [elpé plóšča]). Nečrkovalno uporabljane kratice s pogosto rabo prehajajo med navadno besedje in se tako tudi naglašajo (npr. CIP [cíp], SIK [sík] ipd.), čeprav pogosto prihajajo iz tujih jezikov (npr. COBISS [kóbis], OPAC [ópak] ipd.). Zloženske z nečrkovalno uporabljeno kratico se prav tako naglašajo na vseh sestavnih delih (npr. ETÁKSA-kompléks).

Kratična poimenovanja se nanašajo na ustrezna slovenska gesla (npr. AIK, ASK, SIK), pogosto pa tudi na neslovenska poimenovanja, pri katerih se slovenska ustreznica (kratica) večinoma ne uporablja (npr. IFLA, OPAC, URL). Večji del zajetih kratic, tj. 123 gesel, izhaja iz angleškega jezika, sem prištevamo tudi 27 zloženek z angleško kratico (npr. CD-plošča, DVD-zapisovalnik), 44 je slovenskih, 2 francoski in 1 srbsko. Navedene kratice se uvrščajo v naslednja strokovna ali tematska področja bibliotekarstva:

- priročniki, pravilniki, tezavri (npr. AACR, FRBR, FZBZ, LCSH, MESH, OSZK, RAK);
- vrste katalogov (npr. AIK, ASK, OPAC);
- združenja, predvsem mednarodna (npr. ALA, CDNL, CENL, CERL, DBS, ELAG, FIAB, FID, IATUL, IBBY, IFLA, IRA, ZBDS);
- institucije in organizacije (npr. ARNES, IBMI, ISI, ISO, IZUM, JBI, OCLC);
- večje slovenske in tudi tuje knjižnice (npr. BL, CBK, CEK, CMK, CTK, EDC, LC, NUK, ODK, OHK, UKM);
- oznake gradiva glede na ciljno skupino uporabnikov (C, P, M, L);
- oznake v inventarizaciji glede na način pridobitve gradiva (D, N, O, Z);
- računalniški formati (npr. CCF, COMARC-format, MARC-format, UKMARC-format, UNIMARC-format, USMARC-format);
- knjižnični in drugi sistemi (npr. COBISS, ISDS, OCLC);
- katalogi in druge podatkovne zbirke (npr. COBIB, LISA);
- upravljanje in uporaba podatkovnih zbirk (npr. DBMS, IRS);
- knjižnične dejavnosti in predmet teh obdelav (npr. CIP, CKST, ILL) ter informacijske storitve (npr. RP, SDI);
- mednarodni projekti (npr. SBK, UBC, UAP);
- knjižnično gradivo (npr. PKG), predvsem elektronsko (npr. CD, CD-A, CD-I, CD-R, CD-ROM, CD-RW, DAT, DOD, DVD, DVD-R, DVD-RW, E-DOD);
- klasifikacijski in drugi sistemi za vsebinsko označevanje (npr. DDC, DDK, DK, LCC, LCSH, MESH, UDK) in druga orodja na področju vsebinske obdelave (npr. KWAC, KWIC, KWOC);
- poimenovanja, ki so se uporabljala v preteklosti (npr. DBS, DSI);
- sopomenske oblike zapisa zloženek (npr. COMARC-format, format COMARC; MARC-format, format MARC; UKMARC-format, format UKMARC; UNIMARC-format, format UNIMARC; USMARC-format, format UNIMARC);
- jezikovni različici v slovenščini in v angleščini (npr. FZBZ in FRBR, SBK in UBC, UI in AI);
- jezikovne različice v drugih jezikih (npr. IFLA in FIAB);
- mednarodni standardi za bibliografski opis (npr. ISBD(A), ISBD(CF), ISBD(CM), ISBD(CR), ISBD(ER), ISBD(G), ISBD(M), ISBD(NBM), ISBD(PM), ISBD(S));

- mednarodne standardne številke za identifikacijo posameznih vrst publikacij (npr. ISAN, ISBN, ISMN, ISRC, ISRN, ISSN, ISWC,) in drugi označevalniki (npr. BICI, DOI, SICI, URI, URL, URN);
- knjižnični sistemi (npr. KIS, KISS, KISUL, KISUM);
- poimenovanja s področja računalništva (npr. AI, ASCII, COM, DBMS, EDI, HTML, http, LAN, OCR, PC, UI), pogosto zloženke s kratico za elektronski medij, uporabljene pri poimenovanju naprav za uporabo teh medijev (npr. CD-ROM-enota, DVD-enota, DVD-zapisovalnik);
- oznake na nekaterih fizičnih nosilcih (npr. AAD, ADD, DDD, LP-plošča);
- področje standardizacije in označevanja (EAN, ISO, SIST).

V *Delovnem gradivu VIII za Bibliotekarski terminološki slovar* (1) so bile doslej slovarsko obdelane naslednje kratice:

AACR AACR-a [aacečr] m, krat. (ang. Anglo-American Cataloguing Rules) gl. Angloameriška katalogizacijska pravila

AAD – [aadé] m, krat. (ang. analogue – analogue – digital) oznaka na laserski plošči, da je pri snemanju, mešanju in/ali urejanju zvočnega zapisa uporabljena analogna naprava, pri izdelavi laserske plošče pa digitalna naprava; prim. ADD, DDD

ADD – [adedé] m, krat. (ang. analogue – digital – digital) oznaka na laserski plošči, da je pri snemanju zvočnega zapisa uporabljena analogna naprava, pri mešanju in/ali urejanju zapisa ter izdelavi laserske plošče pa digitalna naprava; prim. AAD, DDD

AI – [aí] m, krat. (ang. Artificial Intelligence) gl. umetna inteligenca

AIK AIK-ja [aiká] m, krat., gl. abecedni imenski katalog

ALA ALE [ála] ž, krat. (ang. American Library Association) gl. Ameriško knjižničarsko združenje

AOP AOP-ja [aopé] m, krat., gl. avtomatska obdelava podatkov

ARNES ARNES-a m, krat. (ang. Academic and Research Network of Slovenia) gl. Akademsko in raziskovalna mreža Slovenije

ASCII ASCII-ja [áskii] m, krat. (ang. American Standard Code for Information Interchange) v računalništvu ameriški standard za zapis črkovnih, številskih in posebnih nadzornih znakov, med katerimi ni znakov za šumnike, preglase; prim. posebni znaki

ASK ASK-ja [aeská] m, krat., gl. abecedni stvarni katalog

BICI BICI-ja [bíci] m, krat. (ang. Book and Component Identifier) gl. identifikator knjige in sestavnega dela in označevalnik knjige in sestavnega dela

BL BL-ja [bYIY] m, krat. (ang. British Library) gl. Britanska knjižnica

- C** – [cY] m, krat. oznaka za postavitev leposlovja v šolski ali mladinski knjižnici, ki je primerno za otroke do 3. razreda osnovne šole; prim. P, M, L
- CBK** CBK-ja [cebeká] m, krat., gl. Centralna biotehniška knjižnica
- CCF** CCF-a [cecečf] m, krat. (ang. Common Communication Format) gl. Skupni komunikacijski format
- CD** CD-ja [cedé] m, krat. (ang. Compact Disk) **1.** optični disk za shranjevanje in predvajanje zvočnih zapisov v digitalni obliki, npr. glasbeni CD; sn. cede (1), zgoščenka (1), laserska plošča, kompaktna plošča **2.** optični disk za shranjevanje računalniško čitljivih podatkov in programov; sin. kompaktni disk, zgoščenka (2), cede (2), cedejka
- CD-A** CD-A-ja [cedeá] m, krat. (ang. Compact Disk Audio), gl. zvočni CD,
- CD-brálnik** -a [cedé] m, krat., neustr., gl. laserski gramofon
- CD-čítálnik** -a [cedé] m, krat., neustr., gl. laserski gramofon
- CD-I** CD-I-ja [cedeí] m, krat. (ang. Compact Disk Interactive), gl. interaktivni CD in interaktivni kompaktni disk
- CDNL** CDNL-ja [cedeenél] m, krat. (angl. Conference of Directors of National Libraries) gl. Konferenca direktorjev nacionalnih knjižnic
- CD-plóšča** -e [cedé] ž, krat., gl. laserska plošča in CD(1) in kompaktna plošča in zgoščenka (1)
- CD-predvájálnik** -a [cedé] m, krat., gl. laserski gramofon
- CD-R** CD-R-a [cedečr] m, krat. (ang. Compact Disk Recordable) kompaktni disk, na katerega je podatke mogoče zapisovati; sin. zapisljivi CD (1); prim. CD-RW, CD-ROM
- CD-ROM** CD-ROM-a [cederóm] m, krat. (ang. Compact Disk Read-Only Memory) CD (2), ki deluje samo kot bralni pomnilnik in nanj ni mogoče zapisovati podatkov; sin. cederom, zgoščenka (2); prim. CD-R, CD-RW
- CD-ROM-brálnik** -a [cederóm] m, krat., gl. CD-ROM-enota
- CD-ROM-čítálnik** -a [cederóm] m, krat., gl. CD-ROM-enota
- CD-ROM-enôta** -e [cederóm-] ž, krat., v računalništvu naprava za branje (4) CD-ROM-ov; sin. cederom enota, CD-ROM-čitalnik, CD-ROM-pogon, CD-ROM-bralnik, CD-ROM-predvajalnik
- CD-ROM-pogón** -a [cederóm-] m, krat., gl. CD-ROM-enota
- CD-ROM-predvájálnik** -a [cederóm-] ž, krat., gl. CD-ROM-enota
- CD-ROM-publikácija** -e [cederóm-] ž, krat., žarg., gl. elektronska publikacija na CD-ROM-u
- CD-RW** CD-RW-ja [cedeervé] m, krat. (ang. Compact Disk Rewritable) kompaktni disk, na katerem je podatke mogoče zapisovati, spreminjati in zbrisati; sin. zapisljivi CD (2); prim. CD-ROM, CD-R

- CD-zapisoválnik** -a [cedé-] m, krat., v računalništvu naprava za zapisovanje podatkov na zapisljivi CD
- CEK** CEK-a [ceeká in cék] m, krat., gl. Centralna ekonomska knjižnica
- CENL** CENL-a [ceeenél] m, krat. (ang. Conference of European National Librarians) gl. Konferenca direktorjev evropskih nacionalnih knjižnic
- CERL** CERL-a [ceeerčl in çerl] m, krat. (ang. Consortium of European Research Libraries) gl. Konzorcij evropskih znanstvenih knjižnic
- CIP** CIP-a [cíp] m, krat. (ang. Cataloguing in publication), gl. kataložni zapis o publikaciji
- CKST** CKST-ja [cekaesté] m, krat., gl. centralna katalogizacija slovenskega tiska
- CMK** CMK-ja [ceemká] m, krat., gl. Centralna medicinska knjižnica
- COBIB** COBIB-a [kóbib] m, krat. (ang. Cooperative Bibliographic DataBase) gl. Kooperativna bibliografska podatkovna zbirka
- COBISS** COBISS-a [kóbis] m, krat. (ang. Cooperative Online Bibliographic System and Services) gl. Kooperativni online bibliografski sistem in servisi
- COM** COM-a [kóm] m, krat. (ang. computer output on microform) tehnika neposrednega prenosa podatkov iz računalniško čitljive oblike na mikrofilm, mikrofiš, npr. COM-katalog, COM-kartica
- COMARC-formát** -a [kómark] m, krat. (ang. Cooperative MARC) **1.** od leta 1991 različica formata MARC, ki se v Sloveniji uporablja v sistemu COBISS **2.** od leta 1975 različica formata MARC za izmenjavo zapisov v ZDA
- CTK** CTK-ja [ceteká] m, krat., gl. Centralna tehniška knjižnica
- D** – [dY] m, krat. oznaka v inventarni knjigi za način pridobitve knjižničnega gradiva z darovanjem, donacijo
- DAT** DAT-a [deaté in dát] m, krat. (ang. Digital Audio Tape) gl. digitalni avdiotrak
- DBMS** DBMS-a [debeemčs] m, krat. (ang. Data Base Management System) sistem za upravljanje podatkovnih zbirk
- DBS** DBS-a [debečs] m, krat., gl. Društvo bibliotekarjev Slovenije
- DDC** DDC-ja [dedecé] m, krat. (ang. Dewey Decimal Classification) gl. Deweyeva decimalna klasifikacija
- DDD** – [dededé] m, krat. (ang. digital – digital – digital) oznaka na laserski plošči, da je pri snemanju, mešanju in/ali urejanju zvočnega zapisa ter izdelavi laserske plošče uporabljena digitalna naprava; prim. AAD, ADD
- DDK** DDK-ja [dedeká] m, krat., gl. Deweyeva decimalna klasifikacija
- DK** DK-ja [deká] m, krat., gl. decimalna klasifikacija
- DOD** DOD-a [deodé] m, krat. (ang. Digital Optical Disk) gl. digitalni optični disk

- DOI** DOI-a [deoi in dój] m, krat. (ang. Digital Object Identifier) gl. identifikator digitalnega objekta in označevalnik digitalnega objekta
- DSI** DSI-ja [deesi] m, krat., nekaj Družbeni sistem informiranja
- DVD** DVD-ja [dévédé] m, krat. (ang. Digital Video Disc in Digital Versatile Disc) optični disk z veliko zmogljivostjo, zlasti za shranjevanje videozapisov
- DVD-brálnik** -a [devedé] m, krat., gl. DVD-enota
- DVD-čítálnik** -a [devedé] m, krat., gl. DVD-enota
- DVD-enóta** -e [devedé-] ž, krat., v računalništvu naprava za branje (4) DVD-jev; sin. DVD-čitalnik, DVD-pogon, DVD-bralnik, DVD-predvajalnik
- DVD-pogón** -a [devedé] m, krat., gl. DVD-enota
- DVD-predvájálnik** -a [devedé] m, krat., gl. DVD-enota
- DVD-R** DVD-R-a [devedečr] m, krat. (ang. Digital Video Disc Recordable in Digital Versatile Disc Recordable) DVD, na katerega je podatke mogoče zapisovati; sin. zapisljivi DVD (1); prim. CD-RW
- DVD-RW** DVD-RW-ja [devedeervé] m, krat. (ang. Digital Video Disc Rewritable in Digital Versatile Disc Rewritable) DVD, na katerem je podatke mogoče zapisovati, spreminjati in zbrisati; sin. zapisljivi DVD (2); prim. DVD-R
- DVD-zapísóválník** -a [devedé-] m, krat., v računalništvu naprava za zapisovanje podatkov na zapisljivi DVD
- dvoslojni DVD** -ega DVD-ja [devedé] m, krat. DVD, na katerem je zaradi povečanja kapacitete optični zapis na vsaki strani v dveh plasteh
- EAN** EAN-a [eačn in eán] m, krat. (ang. European Article Numbering) gl. Evropsko številčenje proizvodov
- EDC** EDC-ja [edecé] m, krat. (ang. European Documentation Centre) gl. Evropski dokumentacijski center
- EDI** – [edei] m, krat. (ang. Electronic Data Interchange) gl. elektronska izmenjava podatkov
- E-DOD** E-DOD-ja [edeodé] m, krat. (ang. Erasable Digital Optical Disk) gl. zbrisljivi digitalni optični disk
- ELAG** ELAG-a [élag] m, krat. (ang. European Library Automation Group) gl. Evropska skupina za avtomatizacijo knjižnic
- ETÁKSA-kompléks** -a m, krat. (Emisija Transmisija AKumulacija Selekcija Absorpcija) shematska predstavitev organiziranega pretoka informacij od nastanka in začetka emisije, preko vmesnih faz transmisije, akumulacije in selekcije do uporabnikove absorpcije informacije; sin. ETAKSA-sistem
- FIAB** FIAB-a [efiabé in fiáb] m, krat. (fra. Fédération internationale des associations de bibliothécaires) gl. Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov

- FID** FID-a [efidé in fíd] m, krat. (fra. Fédération Internationale d'information et documentation) gl. Mednarodna zveza za informacijo in dokumentacijo
- formát MARC** -a – [márk] m, krat. (ang. Machine Readable Cataloguing) **1.** nav. v mn. format računalniško čitljivega zapisa s strukturo, ki ustreza elementom kataložnega in/ali bibliografskega vpisa; sin. MARC-format (1) **2.** prvi tak format, ki je bil zasnovan v Kongresni knjižnici; sin. MARC-format (2)
- formát UKMARC** -a – [ukmárk] m, krat. (ang. United Kingdom MARC) različica MARC-formata, ki se uporablja v Veliki Britaniji; sin. UKMARC-format
- formát UNIMARC** -a – [unimárk] m, krat. (ang. Universal MARC) različica MARC-formata, ki je nastala pod okriljem IFLE za mednarodno izmenjavo kataložnih, bibliografskih zapisov; sin. UNIMARC-format
- formát USMARC** -a – [uesmárk] m, krat. (ang. United States MARC) različica MARC-formata, ki se uporablja predvsem v ZDA; sin. USMAR-format
- fóto CD** – CD-ja [cedé] m, krat. Kompaktni disk s shranjenimi diapozitivi ali negativni v digitalni obliki; sin. slikovni CD
- FRBR** – [fYrYbYrY] krat. (ang. Functional requirements for bibliographic records) gl. Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise
- FZBZ** FZBZ-ja [fYzYbYzY] m, krat., gl. Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise
- glásbeni CD** -ega CD-ja [cedé] m, krat. zvočni CD z zapisom (1) glasbe
- gòvorni CD** -ega CD-ja [cedé] m, krat. zvočni CD z zapisom (1) govora
- HTML** HTML-ja [hateemél] m, krat. (ang. Hypertext Markup Language) gl. hipertekstni označevalni jezik
- http** http-ja [hatetepé] m, krat. (ang. Hypertext Transfer Protocol) gl. hipertekstni prenosni protokol
- IATUL** IATUL-a m, krat. (ang. International Association of Technological University Libraries) gl. Mednarodna zveza tehniških univerzitetnih knjižnic
- IBBY** IBBY-ja [ibebei] m, krat. (ang. International Board on Books for Young People) gl. Mednarodni kuratorij za mladinsko književnost
- IBMI** IBMI-ja [ibeemi] m, krat., gl. Inštitut za biomedicinsko informatiko **ID** ID-ja [idé] m, krat., gl. identifikacijska številka
- IFLA** IFLE [ífla] ž, krat. (ang. International Federation of Library Associations and Institutions) gl. Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov
- ILL** ILL-ja [ilYIY] m, krat. (ang. Interlibrary Loan) gl. medknjižnična izposoja **interaktivni CD** -ega CD-ja [cedé] m (krat. CD-I) optični disk za shranjevanje videozapisov, zvočnih in slikovnih zapisov v digitalni obliki in za njihovo predvajanje na televizijskem zaslonu z možnostjo uporabnikovega aktivnega poseganja v dogajanje; sin. interaktivni kompaktni disk

- IRA** IRA-e [íera] ž, krat. (ang. International Reading Association) gl. Mednarodno bralno društvo
- IRS** IRS-a [ierčs] m, krat. (ang. Information Retrieval System) gl. sistem za poizvedovanje
- ISAN** ISAN-a [isán] m, krat. (ang. International Standard AudioVisual Number) gl. Mednarodna standardna številka avdiovizualnega dela
- ISBD(A)** ISBD(A)-ja [iesbedeá] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Older Monographic Publications (Antiquarian)) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis starejših (antikvarnih) monografskih publikacij
- ISBD(CF)** ISBD(CF)-ja [iesbedečf] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Computer Files) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis računalniških datotek
- ISBD(CM)** ISBD(CM)-a [iesbedečm] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Cartographic materials) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis kartografskega gradiva
- ISBD(CR)** ISBD(CR)-a [iesbedečér] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Continuing Resources) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis kontinuiranih virov
- ISBD(ER)** ISBD(ER)-a [iesbedeér] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Electronic Resources) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis elektronskih virov
- ISBD(G)** ISBD(G)-ja [iesbedégé] m, krat. (ang. General International Standard Bibliographic Description) gl. Splošni mednarodni standardni bibliografski opis
- ISBD(M)** ISBD(M)-a [iesbedéčm] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Monographic Publications) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis monografskih publikacij
- ISBD(NBM)** ISBD(NBM)-a [iesbedéenbečm] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Non-Book Materials) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis neknjižnega gradiva
- ISBD(PM)** ISBD(PM)-a [iesbedepečm] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Printed Music) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis glasbenih tiskov
- ISBD(S)** ISBD(S)-a [iesbedéčs] m, krat. (ang. International Standard Bibliographic Description for Serials) gl. Mednarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacij
- ISBN** ISBN-a [iesbečn] m, krat. (ang. International Standard Book Number) gl. Mednarodna standardna številka knjige

- ISDS** ISDS-ja [iesdečs] m, krat. (ang. International Serial Data System) gl. Mednarodni podatkovni sistem serijskih publikacij
- ISI** ISI-ja [iesí] m, krat. (ang. Institute for Scientific Information) gl. Institut za znanstvene informacije
- ISMN** ISMN-a [iesemčn] m, krat. (ang. International Standard Music Number) gl. Mednarodna standardna številka glasbenega tiska
- ISO** – [íso] m, krat. (ang. International Organization for Standardization) gl. Mednarodna organizacija za standardizacijo
- ISRC** ISRC-ja [iesercé] m, krat. (ang. International Standard Recording Code) gl. Mednarodna standardna koda posnetka
- ISRN** ISRN-a [ieserčn] m, krat. (ang. International Standard Report Number) gl. Mednarodna standardna številka strokovnega poročila
- ISSN** ISSN-a [iesesčn] m, krat. (ang. International Standard Serials Number) gl. Mednarodna standardna številka serijske publikacije
- ISWC** ISWC-ja [isYvYcY] m, krat. (ang. International Standard Work Code) gl. Mednarodna standardna koda dela
- IZUM** IZUM-a [ízum] m, krat., gl. Inštitut informacijskih znanosti
- JBI** JBI-ja [jYbYí] m, krat. (srb. Jugoslovenski bibliografski institut) gl. Jugoslovanski bibliografski inštitut
- KIS** KIS-a [kaiés in kís] m, krat., gl. knjižnični informacijski sistem
- KISS** KISS-a [kaiesčs in kíss] m, krat., gl. Knjižnični informacijski sistem Slovenije
- KISUL** KISUL-a [kísul] m, krat., gl. Knjižnični informacijski sistem Univerze v Ljubljani
- KISUM** KISUM-a [kísum] m, krat., gl. Knjižnični informacijski sistem Univerze v Mariboru
- KWAC** KWAC-a [kvák] m, krat. (ang. Key Word And Context in Key Word Alongside Context) gl. ključne besede in besedilo
- KWIC** KWIC-a [kvík] m, krat. (ang. Key Word In Context) gl. ključne besede v besedilu
- KWOC** KWOC-a [kvók] m, krat. (ang. Key Word Out of Context) gl. ključne besede zunaj besedila
- L** – [lY] m, krat. oznaka za postavitev ljudskega slovstva v šolski ali mladinski knjižnici; prim. C, P, M
- LAN** LAN-a [lán] m, krat. (ang. Local Area Network) gl. lokalno računalniško omrežje
- LC** LC-ja [elcé] m, krat. (ang. Library of Congress) gl. Kongresna knjižnica

- LCC** LCC-ja [elcecé] m, krat. (ang. Library of Congress Classification) gl. Klasifikacija Kongresne knjižnice
- LCSH** LCSH-ja [elceeshá] m, krat. (ang. Library of Congress Subject Headings) gl. Geslovník Kongresne knjižnice
- LISA** LISE ž, krat. (ang. Library and Information Science Abstracts) mednarodni bilten izvlečkov za področje bibliotekarstva, ki je od leta 1950 izhajal kot štirinajstdnevnik, nato postal dostopen kot online bibliografska podatkovna zbirka pri ponudniku DIALOG in kasneje na optičnem disku in svetovnem spletu
- LP-plôšča** -e [elpé] ž, krat. (ang. Long Playing) vinilna gramofonska plošča premera 30 cm z analognim zvočnim zapisom, nekdanje zelo razširjen nosilec zvočnega zapisa; sin. velika plošča; prim. mala plošča
- M** – [mY] m, krat. oznaka za postavitev leposlovja v šolski ali mladinski knjižnici, ki je primerno za mladostnike; prim. C, P, L
- MARC-formát** -a [márk] m, krat. (ang. Machine Readable Cataloguing) **1.** nav. v mn. format računalniško čitljivega zapisa s strukturo, ki ustreza elementom kataložnega in/ali bibliografskega vpisa; sin. format MARC (1) **2.** prvi tak format, ki je bil zasnovan v Kongresni knjižnici; sin. format MARC (2)
- MESH** MESH-a [meš] m, krat. (ang. Medical Subject Headings) tezaver za področje biomedicine, ki ga gradi Nacionalna knjižnica za medicino v ZDA, preveden v številne jezike, delno tudi v slovenščino
- N** – [nY] m, krat. oznaka v inventarni knjigi za način pridobitve knjižničnega gradiva z nakupom
- NUK** NUK-a [núk] m, krat., gl. Narodna in univerzitetna knjižnica
- O** – [ó] m, krat. oznaka v inventarni knjigi za način pridobitve knjižničnega gradiva z obveznim izvodom
- OAI** OAI-ja [oaí] m, krat. (ang. Open Archive Initiative) organizacija, ki razvija standarde za skupno uporabnost, namenjene učinkovitejšemu razširjanju digitalnih vsebin, in vzpodbuja uporabo digitalnih arhivov znanstvenih dokumentov, publikacij
- OAIS** OAIS-a [oaís] m, krat. (ang. Open Archival Information System) gl. Informacijski sistem odprtega arhiviranja
- OCLC** OCLC-a [oceelcé] m, krat. (ang. Online Computer Library Center) mednarodni bibliografski servis (2) s sedežem v Dublinu, ZDA
- OCR** OCR-a [oceYr] m, krat. (ang. Optical Character Recognition) gl. optično prepoznavanje znakov in optično razpoznavanje znakov
- ODK** ODK-ja [odeká] m, krat., gl. Osrednja družboslovna knjižnica
- OHK** OHK-ja [ohaká] m, krat., gl. Osrednja humanistična knjižnica

- OPAC** OPAC-a [ópak] m, krat. (ang. Online Public Access Catalogue) gl. javni računalniški katalog
- OSKZ** OSKZ-ja [oeskazé] m, krat., gl. Oblika in struktura korporativnih značnic
- P** – [pY] m, krat. oznaka za postavitev leposlovja v šolski ali mladinski knjižnici, ki je primerno za otroke od 4. do 6. razreda osnovne šole; prim. C, M, L
- PC** PC-ja [pYcY] m, krat. (ang. personal computer) gl. osebni računalnik
- PKG** PKG-ja [pekaǵé] m, krat., gl. posebno knjižnično gradivo
- RAK** RAK-a [rák] m, krat. (nem. Regelung für die alphabetische Katalogisierung) gl. Nemška katalogizacijska pravila
- RP** RP-ja [erpé] m, krat., gl. retrospektivna poizvedba
- SBK** SBK-ja [esbeká] m, krat., gl. Splošna bibliografska kontrola
- SDI** SDI-ja [esdeí tudi esdiáj] m, krat. (ang. Selective Dissemination of Information) gl. selektivna diseminacija informacij
- SICI** SICI-ja [síci] m, krat. (ang. Serial Item and Contribution Identifier) gl. identifikator serijske publikacije in prispevka in označevalnik serijske publikacije in prispevka
- SIK** SIK-a [sík] m, krat., gl. splošnoizobraževalna knjižnica
- SIST** SIST-a [síst] m, krat., gl. Slovenski nacionalni standard
- slikôvni CD** -ega CD-ja [cedé] m, krat., gl. foto CD
- UAP** UAP-ja [uapé] m, krat. (ang. Universal Availability of Publications) gl. Splošna dostopnost publikacij in Univerzalna dostopnost publikacij
- UBC** UBC-ja [ubecé tudi jubisi] m, krat. (ang. Universal Bibliographic Control) gl. Splošna bibliografska kontrola in Univerzalna bibliografska kontrola
- UBK** UBK-ja [ubeká] m, krat., gl. Univerzalna bibliografska kontrola
- UDK** UDK-ja [udeká] m, krat., gl. Univerzalna decimalna klasifikacija
- UI** UI-ja [uí] m, krat., gl. umetna inteligenca
- UKM** UKM-a [ukačm] m, krat., gl. Univerzitetna knjižnica Maribor
- UKMARC-formát** -a [ukmárk] m, krat. (ang. United Kingdom MARC) različica MARC-formata, ki se uporablja v Veliki Britaniji; sin. format UKMARC
- UNIMARC-formát** -a [unimárk] m, krat. (ang. Universal MARC) različica MARC-formata, ki je nastala pod okriljem IFLE za mednarodno izmenjavo kataložnih, bibliografskih zapisov; sin. format UNIMARC
- URI** URI-ja [úri] m, krat. (ang. Uniform Resource Identifier) gl. enotni označevalnik vira in enotni identifikator vira
- URL** URL-ja [urYIY] m, krat. (ang. Uniform Resource Locator) gl. enotni naslov vira in enolični krajevnik vira

URN URN-ja [urYnY] m, krat. (ang. Uniform Resource Name) gl. enotno ime vira

USMARC-formát -a [uesmárk] m, krat. (ang. United States MARC) različica MARC-formata, ki se uporablja predvsem v ZDA; sin. format USMARC

Z – [zY] m, krat. oznaka v inventarni knjigi za način pridobitve knjižničnega gradiva z zamenjavo

zapisljívi CD -ega CD-ja [cedé] m, krat. **1.** kompaktni disk, na katerega je podatke mogoče zapisovati; sin. CD-R **2.** kompaktni disk, na katerem je podatke mogoče zapisovati, spreminjati in zbrisati; sin. CD-RW

zapisljívi DVD -ega DVD-ja [devedé] m, krat. **1.** DVD, na katerega je podatke mogoče zapisovati; sin. DVD-R **2.** DVD, na katerem je podatke mogoče zapisovati, spreminjati in zbrisati; sin. DVD-RW

ZBDS ZBDS-ja [zYbYdYsY] m, krat., gl. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije

zvóčni CD -ega CD-ja [cedé] m (krat. CD-A) optični disk za predvajanje zvočnih zapisov v digitalni obliki

Citirani viri

1. *Delovno gradivo VIII za Bibliotekarski terminološki slovar*. Ljubljana: Bibliotekarska terminološka komisija. 2005.
2. *Slovenski pravopis*. Ljubljana. ZRC SAZU. 2001.
3. Toporišič, J. (1992). *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Ivan Kanič je vodja Centralne ekonomske knjižnice in predsednik Komisije za terminologijo² pri ZBDS.

Naslov: Kardeljeva ploščad 17, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: ivan.kanic@ef.uni-lj.si

2 Več o delu komisije in dosedanjih tiskanih in elektronskih objavah je na spletni strani Bibliotekarske terminološke komisije (<http://www2.arnes.si/~ljnuk4/btk/zbds.html>).